

45. ושוב "ילד בוכה" – תוכן הסיפור

הספר **ילד בוכה** פורסם בשנת 1956. כאשר החלטתי לכתוב את הסיפור גמלה כבר בלבי ההחלטה להיכנס לחוות ההכשרה ולהתחיל שלב חדש בחיי. בסוף 1955 הרגשתי שתרומתי לתנועה תהיה בכך שאפנה את מקומי לדור הצעיר. לא כולם היו באותה דעה. חלק מחברי להנהגה המשיך לפעול בדרכים השגורות, דבר שגרם לנסיגה בבניית מנהיגות חדשה ובהעלאת רעיונות מקוריים.

באותם ימים למדתי שצריך לעזוב תפקיד כשמרגישים שהגיעה השעה הנכונה לכך. הדבר יכול להיראות כקורבן, אבל אין הוא כזה. פשוט יש להבין את המציאות. עבורי הייתה זו מהפכה אישית. לחיות בחוות ההכשרה יחד עם חברים אחרים היה לא רק דבר חדש, שונה, אלא גם עניין מרגש, אתגר אמיתי לשנים הבאות. הגיעה השעה להגשים את האידיאולוגיה ולהשתלב בחיי הקומונה בעיר הקטנה **אִיטוֹפְּכָה**. בשעות הפנאי כתבתי את הספר.

בהקדשה המופיעה כמוטו לסיפור **ילד בוכה**, נכתב: "לאלפי הילדים בכל רחבי העולם!" היום, ב-2005, הייתי כותב הקדשה זו: "לאלפי הילדים בכל העולם, הבוכים במאות מקומות ללא נחמה על נפילת הוריהם, קורבנות המלחמות". להלן תרגום של כמה עמודים מהספר:

מבוא

אולי לאנשים רבים ייראה נושא הסיפור מוזר. אולי קוראים רבים, הרגילים לסוג הספרותי של זמננו, יופתעו מהתוכן. ייתכן. לא נאשים אותם. ביקורת כנה טובה יותר מאשר השתיקה.

נכון שאנו חיים בתקופה מבולבלת, בה יום-יום העולם מתערור ושומע ידיעה חדשה, מאורע שונה, יום-יום העיתונים מודיעים בכותרות צעקניות אם לא על מהפכות ממש, לפחות על ניסיונות למהפכות! בתחום זה אנו די רחוקים מהשגרה. ההפך מזה. כל יום אנו הולכים לישון בלי לדעת מה ילד יום.

ברצוננו לדבר אל הנוער באמצעות הסיפור הזה. הנוער היה, ויהיה תמיד, מוביל ביצירת סדרים חדשים בסולם האוניברסלי של הערכים העיקריים שכה נחוצים בעולמנו באמצע שנת 1956.

כאשר בכל העולם מתכוננים לחגוג את השלום, אנו עלולים להתערור באופן טרגי בתוך קטל רצחני.

לעולם יש די כוח כדי לברוח ממצוקה זו. האנשים החיים בו יודעים היטב מה פשרו של אסון חדש. לעולם יש חובה ומודעות לאחריות ההיסטורית לעמוד מול סכנות מלחמת עולם.

איננו הראשונים לראות את הסכנות הללו המופיעות מולנו.

אף אחד אינו יכול לקחת לעצמו במודע את הזכות להתעלם מבעיית השלום. אנחנו יודעים שמפלגה גדולה המוכרת בעולם כתומכת בפירוק הנשק ובשלום ולוחמת למענו, היא המסיתה למרד בכל העולם. לצערנו רבים הולכים אחריה ומאמינים בהבטחותיה בצורה עיוורת. אם מישהו

מתאמץ לתקוף בקולי קולות את המלחמה, מיד יכריזו עליו כקומוניסט.

אנחנו, בהגינות, מתנגדים לדרך התנהגות זו. אנו נלחמים בקומוניזם ובדרך שבה הם רוצים לבנות את הסוציאליזם. אנו מפנים את תשומת הלב של הקוראים שלא לבלבל את שמות התואר שבסיפור זה, המעוותים בידי אלה שאינם רוצים כל כך בשלום.

גורם חשוב יבהיר לכולם: לא לנוח בלי לדאוג מה יביא המחר.

הזמן, המורה הפרולטרי הגדול, הבונה של כל האמיתות, כפי שכבר אמר מישהו, ידע להראות כמה צדק מי שמחפש תמיד את האמת. אף פעם לא לנוח, כי הלילה מחפש את היום, אבל היום בורח מהלילה.

סאו פאולו, 30 במארס 1956, עמ' 17-19.

העולם השתנה, הבעיות קיבלו ממדים חדשים אבל הפתרונות נעשים קשים יותר. לאלה שיש להם נכסים ולאלה שלא, לכולם היום והלילה מופיעים באותה צורה, בלי הבדלים. הכרתי הרבה אנשים שהצליחו בחייהם. הם הצליחו בגלל יכולתם האישית, לפעמים הודות לקצת מזל, במקרים אחרים מפני שקיבלו ירושות משפחתיות. גם היום אני ממשיך לומר: זה הזמן שהאדם יושב במרפסת, מביט ביום שהולך ועובר מבלי שהוא ירגיש בכך ונמצא כבר עמוק עמוק בתוך הלילה...

פרק ראשון

הלילה יתחיל ויחליף את היום.

הרחובות קלטו בבת אחת עוברי האורח שמזדרזים להגיע לבתיהם.

המכוניות עמדו בטורים ארוכים. שוטר התנועה שרק בעצבנות וזירז את כולם על מנת להשאיר את המעבר חופשי. אט-אט התחיל לרדת גשם דק כליווי לאנשים.

היה לילה, יום שני בשבוע. החודש – מאי. החודש שאחרי החופשה. נדמה היה שהשנה מתחילה שוב.

להגיע הביתה, למצוא במהירות את המקלט שרצינו, לשכוח מיד את רגעי העצבנות באמצע ההמון חסר השקט שחיכה בתחנה לבואה של רכבת המטרו, כל זה רצתה ברנלדה, רצתה להיות לבדה, לחיות לבד, לפחות לחלום לבד! ביום אי אפשר לעשות זאת, לא נתנו.

לא קל למתבגר כאשר הוא מנסה להכיר את מסתורי העולם הסובב אותו. האדם העובר את גיל ההתבגרות אוהב לפעמים להיות בשולי עולם האין סוף של הדברים. הוא רוצה לחיות את עולמו.

כשהוא מגלה פתאום שהחיים תמיד יפים אבל לא מקסימים, הוא נולד מחדש ברוך מבטו, שארית השנאה לכל הסובב אותו. כמה קשה להאמין בגיל הזה! ומה קל להתמסר! איך צוחקים, איך בוכים! ועל כל צעד מגלים אמת נוספת; עוד שקר מתגלה. זו התקופה שיום ולילה מתערבבים.

זהו הרגע שבו יושבים לאורך המרפסת, מסתכלים אל יום הולך ונמוג, מבלי להבחין שנמצאים כבר בתוך הלילה.

כמו היום והלילה, כך העבר וההווה לא צריכים לשכות אחד את השני. מי יכול להבטיח שהמעבר מהעבר להווה הוא כבר עובדה? לחיות את היום ביום בשמחה ואופטימיות – כן, תמיד. על בסיס העבר אנו תמיד לומדים טוב יותר וכל יום לומדים שיעור חדש:

עבר והווה. שני אויבים המה.

שני חצים, אם יורים אותם באותו זמן, לא יגיעו אף פעם לאותה מטרה. תכניותיהם שונות, הרבה פעמים צועדים צד בצד. אירועים רבים הלכו והתפתחו מבלי קשר ביניהם. תמיד קשה לשכוח את העבר כאשר מפחדים מהעתיד. קל מאוד לחיות למען ההווה. אותו אנו מעריכים רק כאשר הוא נכנס לעבר. רק כך ההווה הישן מוערך כראוי. זאת התרומה שכולם נותנים לרגעי העבר.

עמ' 25.

בסיפור, מאחורי הדו שיח של אנדרה עם המורה שלו עמד הרעיון בדבר דרכי שיתוף הפעולה בין הדורות. אהבנו לשמוע מאנשים קשישים או מבעלי ניסיון על פעולותיהם בעבר! לפעמים מבזבזים ים של חכמה בגלל צניעות יתר או חוסר גאווה או קנאה מוגזמת ובלתי מוסברת. במלחמת הדורות המתנהלת בין הורים וילדים, מורים ותלמידים, מורגש שקיים בקרב הצעירים חוסר רצון להרחיב דעת, לשמוע עצות, פשוט להקשיב וללמוד...

פרק 33

באחד מן הרגעים האלה שבהם הפחד היה כללי שוחח המורה הזקן למוזיקה עם תלמידו.

– כך זה, אנדרה היקר. כל דור בוחר לעצמו את הדרך המתאימה לו. זו שלך וזו שלי נולדו במאה העשרים. שתיהן אורגות כל יום את הצמר של הצעיף האוניברסלי, שהוא החברה עצמה. הדור שלך והדור שלי. נולדנו בתקופות שונות. הירושה שאבותינו השאירו כל כך מלאה בפטריוטיזם מזויף, שבעצם מגן על האינטרסים לא שלנו אלא של מעטים, וכאשר מופיע הגל הוא סוחף אותנו בקלות, כפי שעשה בפעמים אחרות.

– אבל אם אתה מודע לכך, למה שתלך אחרי הזרם?
 – לא עלי להחליט אחרי מה ללכת. המעשה הבודד לא פותר שום דבר. קולי, אפילו אם הוא משמיע ייאוש, ההמון יחנוק אותו. בפעם האחרונה ירו על שישה מידידי כיוון שברחו. האשימו אותם שהם עריקים והם כונו מוגי לב משום ששללו את האהבה לדגל ולמולדת אשר נתנה להם מחסה. כיצד אפשר לסרב לשרת את המדינה? זהו חוק ההגנה וההתקפה, לאכול על מנת לחיות, להציל כדי לא למות, החיים והמוות; המלחמה והחיים הם שני דברים המשלימים זה את זה, כי האחד הוא התוצאה של השני. שניהם נולדו עם האדם. בהתחלה רק מעטים היו הלוחמים. התגבשו שבטים, וגם הם נלחמו. השינויים החברתיים ליוו את המריבות ואת הסכסוכים הגדולים כמעין סתירה, האדם והמלחמה. שתי ישויות. שני אויבים ששונאים אחד את השני, אבל לא נפרדים.

במלחמה האחרונה [מלחמת העולם השנייה] לחם לצידי
סוחר, אב לשלושה ילדים, מגן עז של החברה. אף פעם לא
החסיר את תשלומי המסים ותרם במודע להאדרת המדינה.
כך חשב שהוא תורם את חלקו למען הקולקטיב. טוב מאוד.
בבוא המלחמה התגייס לצבא כדי להגן על מדינתו ולגרש
את הכובש. יחד עם גדודו הצליח להדוף את האויב וכאשר
הפך להיות התוקף, איבד את חייו. שלושת הילדים שכבר היו
יתומים מאם, איבדו עכשיו גם את אביהם. המדינה הבטיחה
את חינוכם בבית יתומים. לאחר מכן החיים יהיו אלה
האחראים לדאוג להם...

עמ' 71-72.

כתבתי את המנשר התיאורטי המובא להלן לא רק
נגד מלחמת קוריאה שהתחוללה בראשית שנות החמישים,
אלא כזעקה נגד כל המלחמות. מה היה קורה לנו לו קנדי
וחרושצ'וב לא היו מגיעים להסכם בעת משבר קובה בראשית
שנות השישים? גם היום, בחלוף חמישים שנה, אני חולם
על עולם טוב יותר. אולי היינו צריכים להיאבק באמצעות
מנשרים, שבהם אנשי אקדמיה בעלי מודעות חברתית והומנית
מכל העולם יציגו דעות חדשות ואופקים חדשים אשר יסייעו
לכך שהמוזיקה של בטהובן, פילוסופית החיים של רומן רולן,
הפציפיזם של סטפן צווייג והאמנות של דה וינצ'י ורודן יכוונו
את האנושות לדרכים טובות יותר? מי יודע?

פרק 60

מנשר הזעקה

לכל אלה הזוכרים את מה שהיה לפני 10 שנים.

לעם העובד ולנוער המבטיח.

אנחנו חיים בשחר של סתיו המאה העשרים. הצלחנו על בסיס מאמץ עצום ורווי קורבנות לעצב באופן חלקי בלבד את החברה שעליה חלמנו. אנו מתכוונים לצלוח את השלבים הקשים של בניית חברה חדשה. קיימים עמים שכבר הוכיחו כי הדבר הוא אפשרי. הקומונות של אלפי אנשים החיים בכפריים ובמשקים חקלאיים מוכיחות עד כמה הדבר אפשרי. אנו מתקדמים מדי יום למימוש ההישגים הנובעים מן השכל ומהיכולת היצירתית של האדם. בסיס החברה, המון העובדים, מוכנים כל פעם יותר לשתף פעולה ולבנות את העולם החדש המיוחל.

חסר רק להרחיב, ביזע ובמאמץ, את הבסיס. עוז רוח ואמונה הם האלמנטים שיאפשרו זאת. כאן האדם, כאן המדע, כאן החיוניות של הדור החדש המתעורר. צריך רק להרים את העיניים, לחסל אחת ולתמיד את השגיאות של התיאוריה הטוענת שרק המלחמה תביא את הקידמה ותשנה את החברה.

גברים, נשים, ילדים: שימו לב!

המאה שלנו כבר סבלה שתי מלחמות רצחניות. במאה שלנו כבר נהרגו מיליוני בני אדם שנטבחו ללא רחמים. קיבלנו כבר את השיעור ההיסטורי הקשה ביותר. מאות אלפי קורבנות שנדרסו, בלי גג ובלוי לחם, בלי משפחה ובלוי בית!

כל אירופה צולקה פעמיים על ידי מאבקים אכזריים ושטופי דם, שהפכו את אנשי 1914 לרוצחים ואת בניהם ב-1939 לתליינים. בשם הרעיונות הכי מזהירים, בבת אחת השחירו מסכי עשן גדולים את שמי העולם, כסכנה לציביליזציה שלמה, בתירוץ שמשוגע אחד הופיע בעולמנו. כולנו יודעים שהמתים אף פעם לא יחזרו.

עלינו לשמור על אלה ששרדו ועל ילדיהם.

אנחנו ששרדנו, שומה עלינו להיאבק בעוז ולמנוע שטבח חדש יתרחש ויפגע באנושות.

המוח היצירתי של מדענינו צריך לחפש דרכים לשגשוגו של העולם.

כישרון השימוש בנשק צריך להיות מופנה למטרת הגנה, לדברים הכי בסיסיים, ולא לגרום מוות.

יש לשמר את החיים שרוצים לקצור בשדות המלחמה, לבניית עולם טוב יותר ומחודש.

הדיונים במפגשים של מנהיגי המאה העשרים צריכים להיות מוקדשים לשכלול החיים הכלכליים והחברתיים של העמים ולא לחתימת אמנות תוקפניות וטוטליטריות.

העמים שבמשך מאות שנים הצליחו במאבקים ובקורבנות לבנות את מדינותיהם, ראויים למקום משלהם על אדמת העולם!

הילדים הרעבים, שהוריהם נעלמו עקב ההשפלות הברבריות של המלחמה האחרונה, צריכים להיות מוגנים ונתמכים.

הילדים היתומים הרצים ברחובות ללא סוף ומבקשים נדבות, צריכים להיות מטופלים היטב ומוגנים.

מישהו כבר הכריז ברטט: "כל זמן שבעולם יהיה ילד בוכה, לא יקום שלום וגם לא הסוציאליזם". יש להיאבק בדחיפות על מנת שזה לא יקרה.

אנו מופיעים בהזדמנות זו דווקא על מנת לדבר לעם בפתיחות ובבהירות.

לפני 10 שנים, כאשר הסתיימה מלחמת העולם השנייה, אלפי הבטחות ניתנו לאוכלוסיות, קורבנות הכיליון הטרגי. מילים יפות ומלאות דמע נשפכו עבור כולם, בהבטחות חגיגיות שהעולם התרבותי כבר לא ייראה אכזריות ומחסור כאלה.

כעת, משחלפו שנות האבל והכאב הראשונות, המורדים משנים עברו מתכוננים כבר להסית בפיקחות את דעת הקהל העולמית נגד מדינה זו או אחרת. הידיד מאתמול, האויב של היום.

דעתנו כדעת אלה שהם נגד המלחמה, מאין שתבוא; במדינות הקטנות כגדולות אנו בתקיפות נגד כל אדם שיתנכל לשכניו בגבולות.

משפחת האנושות מורכבת ברובה מאנשים עניים, אלה שהם הקורבן בכל המלחמות, והיא מאבדת את אמונתה בעולם החדש, שאיבי השלום לא נותנים להגיע אליו. האבטלה בעתות הרגיעה לא מאפשרת להתקרב לשלום. האבטלה והרעב הם הדברים המשותפים בתקופות שלאחר המלחמות ומציינים את נקודת השיא בפיגור הציביליזציה.

קריאתנו מופנית לכל אזרחי העולם. המסר שאנו שולחים לכל הגבולות מהווה עדות שאנחנו לא מעטים.

חיוניותנו וכוחנו יראו לאנשים המעוניינים בהרס מיליוני אנשים, שמאבקנו יהיה אדיר ומטרתנו תהיה תמיד השלום נגד המלחמה.

גברים, נשים, ילדים, שימו לב טוב.

תנועתנו החלה את מאבקה בליל שלשום. בראשית הקרב איבדנו את החבר הראשון. אם יהיה צורך שכמה אנשים ימותו על מנת שהעולם לא ייראה עוד מלחמה, הם יתייצבו ויהיו מוכנים לכול!

מעכשיו נהיה קפדנים יותר בעבודתנו. הוועדות שלנו יפעלו ללא הפסקה – בכל השכונות, בכל בתי המלאכה ובתי החרושת. נקיים יום-יום אסיפות קצרות במרכזים השונים של העיר: בכל מקום שבו נרגיש שיש הסתה וגיוס למען ההרס, שם נהיה גם אנחנו. נבהיר לתמימים איך הם רומו ובוזו. עלינו לזכור בכל המקומות באירופה ואמריקה מה נוראה הייתה המלחמה האחרונה.

חשוב שבכל מקום באירופה ובאמריקה לא ישכחו מה בעולם אבד בעת המלחמה האחרונה.

חיוני להזכיר כי מיליוני אנשים איבדו את חייהם עקב השנאה הגזעית הטיפשית.

חובה לדעת בכל מקום: ללחום – כן, למען ילד כלשהו שבוכה!

אנו מרחיבים את מנשרנו ואת קריאתנו לכל אוהבי השלום, החופש, הצדק והסדר.

אנו מרחיבים את זעקתנו לכל הפועלים, לאנשי הכפר, לאנשים מכל האמונות ומכל המעמדות.

אנו שולחים את דברינו לכולם, לכולם, לכולם!
כולם צריכים להיות בכוננות נגד הסכנה המופיעה. שכולם
יתמרדו כבר נגד הטבח.
כולם צריכים לקום ולדחות את השקרים המקושטים של
אותם הדיפלומטים מהאתמול.
אירופה לא יכולה לשכוח את הטבח של 1914 ושל 1939.
אחים, עמים, גברים, נשים, וילדים. כולם בעמידה. כל
טעות או נמנום חטוף עלולים להביא לשואה חדשה.
קדימה, כולם, למען השלום, נגד המלחמה וההרס.
יחי השלום והאנשים החופשיים!

פריס, 5 במארס 1956, עמ' 111-117.